Година II | 14 јануара 1943 — ЦЕТИЊЕ — 27 јануара 1943

GLAS CRNOGORCA

Излази СРИЈЕДОМ и НЕДЈЕЉОМ. — Уредништво и администрација Његошева бр. 7. — Рукописи се не враћају. — Телефон Уредништва број 64 — Претплата: мјесечно Lit. 8.—; Појединачни број Lit. 1.—

RAME UZ RAME — KROZ DOBRO I ZLO

Bijaše jedna mala kršna zemlja, na jadranskom rubu Evrope, od koje su je vjekovima otsjecala brda, mora i duboko neshvatanje. Zemlja je imala nesreću da je bila siromašna — skoro samo golo kamenje — te nije mogla putem trgovine da se poveže sa ostalom Evropom i da se priključi njenom opštem razvoju. Ali u tom siromaštvu bila je i njena sreća, jer nije zapinjala za oko nezasitljivih lovaca za svim svetskim blagima. Pa ipak taj pedalj balkanskog tla nije mogao da se otme opštem udesu cijelog nesrećnog poluostrva, kojemu je njegov položaj odredio da bude bedem Evrope od azijskih najezda, pretstraža boraca za svetinju Hristove Crkve i za vječno kulturno nasljedstvo Rima, Bizanta i drevne Jelade.

Surove borbe, naizmjenične sreće, po kršu i goleti, očeličile su mrke sinove slobodoljubive zemlje, razvivši u njima do krajnjih granica ljubav za sporavanu vjeru i rodnu grudu, za koju su proživili ne jednu Golgotu. Jer tako je to uvijek na svijetu: kroz borbu i muku rađaju se najdublji osjećaji, u mraku cijenimo svjetlost, uz mržnju se ljubav diže. Ginuvši „za krst časni i slobodu zlatnu" lili su sinovi mračnih brda svoju grimiznu krv za spas kontinenta, sa kojim ih je vezivalo tako malo.

I tek ova strašna borba skoro golorukog stanovništva crnih balkanskih gora sa moćnim zavojevačima obratila je pažnju svijeta na mali pedalj tla na jadranskom rubu Evrope. Otada je zemlja ugledala mnoge strance. Jedni su dolazili sa svojim hordama kao otvoreni neprijatelji, da uvećaju ionako goleme jade napaćenog naroda, drugi kao ljubazni i vješti trgovci da kupe za šaku žita vedro krvi, treći su paradirali zlatom, a četvrti kulama u vazduhu. U suštini su svi htjeli jedno te isto — da u kršu, nazvanom Crnom Gorom, izgrade bedeme za odbranu svojih egoističnih interesa, iskorišćujući naivnost i nedovoljnu upućenost vječno među brdima zatvorenih sinova tog surovog kraja.

Stranci su dolazili i odlazili. Jedni kao protivnici, drugi kao saveznici; niko kao prijatelj, niko bez računa. Nije bilo lijepe riječi koja nije tražila žrtava, niti dobročinstva koje nije bilo plaćeno krvlju.

To priča istorija...

Razočarana i iskorišćena gdje god je to bilo moguće ušla je mala junačka zemlja u vijek velikih odluka. Vihor krvavih događaja, koji je iz korijena potresao čitav svijet, donio je ponovo strance na krševiti pedalj balkanskog tla na jadranskom rubu Evrope. Misionari hiljade godina stare civilizacije, vjerni Hristovi prvoborci i propovjednici nove, uzvišene vjere u čovjeka i pravdu, sinovi gordoga Rima donijeće u taj zapušteni ugao Evrope sa svojim slavom okićenom trobojkom visoke darove svoje nenadmašene kulture.

I dogodi se pravo čudo. Nepovjerenje prema strancima, sticano stotinama godina krvavog iskustva, izgubilo se bez traga već nakon nekoliko mjeseci prisnoga dodira sa plemenitim okupatorom, koji je od prvoga časa vidno pokazao da je dostojan najboljih tradicija svojega naroda, razvivši i ovdje, kao i svuda kud god je kročila njegova noga, svoje blagotvorno civilizatorsko djelo. Djelo, koje će i dalekim pokoljenjima pričati o svojim tvorcima; djelo, koje će se uklesati kao vječni spomenik jedne velike epohe i jednog divnog naroda u kamenu crnogorskog krša, i „trajnije od mijedi" u zahvalnim srcima sirovih Balkanaca.

Црква Св. Петра у Риму

Istorija ove zemlje pričaće o godini 1941, kada je sa italijanskim trupama u Crnu Goru prvi put prodro dah evropskog kontinenta, i kada je carski Rim širokogrudim gestom pružio ruku kolijevci svoje Uzvišene Vladarke. To je bilo prvi put od pamtivijeka da je neko pružio ruku ovoj zemlji s namjerom da je pomogne, a ne da sam bude od nje izvučen iz zla.

Istorija će nažalost morati da spomene i crne dane narodne sramote, u kojima su zavedeni i zabludili sinovi ove zemlje krvavim zločinom odgovorili na plemenitu velikodušnost naroda, koji je ušavši kao okupator, postao dragi gost. Moraće da spomene te događaje, jer su oni doveli Crnu Goru do samoga ruba propasti. Nastupio je čas kada se u svoj svojoj strahoti cijelom narodu nametnulo pitanje biti ili ne biti. Najgora katastrofa prijetila je da istrijebi narod Crne Gore, smrt je vrebala na sve strane — od noža rođene braće i pravedne odmazde do dna duše uvrijeđenog, podlo iza leđa napadnutog plemenitog stranca. To su bili časovi toliko crni, da se samo od nekoga čuda mogao očekivati spas. I čudo se dogodilo. Okupator u svojoj otmenoj duši nije mogao povjerovati da je gnusni partizanski postupak sa njegovim vojnicima odraz pravog raspoloženja narodnih masa, koje od njih sem dobra ništa nijesu vidjele. On je toliko bio siguran u opravdanost svojega mišljenja, da se usudio na u istoriji još nečuveni postupak: usred krvavog evropskog rata, usred okupirane zemlje u kojoj bukti na sve strane pobuna, naoružava on rodoljube pokorenog naroda, da im pruži priliku da speru sa svoje zemlje sramotu kojom se okaljala i da je spasu od konačne propasti.

Taj velikodušni gest urodio je divnim plodom, produbivši još više uzajamno povjerenje i uspostavivši prijateljstvo koje su zločinci skoro bili uspjeli da bespovratno naruše.

I na očišćenom tlu, zajednički poškropljenom krvlju, počeo je nicati novi, bolji i radosniji život, pretvarajući ovaj balkanski pedalj zemlje u najsrećniji zakutak cijelog ratom zahvaćenog svijeta. Blagonaklonim i brižljivim staranjem vršioca volje Carskoga Rima u ovim predjelima, slavom okrunjenog vojskovođe, mudrog političara, vještog organizatora i čovjeka rijetko dobrog srca Guvernera Generala Pircio-Biroli, počeo je opšti procvat života u tom nekad od Boga i ljudi zaboravljenom okrajku Evrope. Proradile su škole, za koje se spremaju bolji i prikladniji programi, otvorena su zabavišta, kuhinje za siromahe, prosvjetno-zdravstvene ustanove za mališane, kursevi raznih vještina za djevojke, pokrenuti su listovi, zadovoljavajući jednu veliku kulturnu potrebu, osigurano je snabdijevanje stanovništva dovoljnom količinom hrane, izvršeno je u granicama mogućnosti povećanje prinadležnosti cjelokupnog aktivnog činovništva i osoblja u državnoj službi, pokrenuti su radovi na građenju puteva koji će međusobno povezati sve krajeve Crne Gore, kroz koju će se probiti i veliki put Rušćuk—Bar, koji ima da spoji Dunav sa Jadranskim Morem, pa prema tome i istočno-evropski prostor sa Crnom Gorom. Taj put stvara ogromne mogućnosti razvoja za barsku luku, koja već postaje glavnom dodirnom tačkom Crne Gore sa okolnim svijetom. Bar ima da se sem toga sa Sandžakom spoji željezničkom prugom, koja će, vezujući Crnu Goru sa evropskom saobraćajnom mrežom, znatno pospješiti njen kulturni i ekonomski razvoj.

Narod Crne Gore vidi svu mudru očinsku brigu svog Guvernera, te osjeća neizmjernu zahvalnost za njegov neumorni državnički rad uperen za dobro ove zemlje i za njeno konačno smirenje. Tom svom dubokom i iskrenom osjećaju daje on u svakoj prilici koja mu se pruža i vidnog oduška, pa je kao takav odušak karakteristično i sljedeće pismo, jedno među bezbrojnima, upućenim Njegovoj Ekselenciji kao čestitka prigodom božićnih praznika. Kako je ono vjerni odraz današnjih odnosa i prilika u Crnoj Gori, viđen trezvenim očima jednoga sina ove grude, to ga donosimo integralno, bez skraćivanja i bez ikakvih izmjena:

„Ekselencijo,

Prigodom Božićnih praznika upućujem sve svoje misli Vašoj Ekselenciji i našoj Crnoj Gori. One su utoliko iskrenije, što poznajem sve poteškoće sa kojima se Vaša Ekselencija bori u mojoj Otadžbini. U svom radu na organizovanju i obnovi Crne Gore u kulturnom, privrednom i političkom smislu, tom djelu od istorijskog značaja, nailazi Vaša Ekselencija bez sumnje na mnogobrojne poteškoće, koje dolaze sa raznih strana: pasivnost zemlje, uticaj raznih rušilačkih elemenata, netrpeljivost među partijama i plemenima i t. d.

Ali Vaša sjajna vojnička i politička vještina, Vaše zdrave organizatorske sposobnosti i Vaši duboko-prijateljski osjećaji prema Crnogorcima, koje je Vaša Ekselencija toliko puta na jasan i nezaboravan način pokazala, pobijediće sve prepreke i krunisaće punim uspjehom Vašu misiju na Njegoševim brdima.

U Crnoj Gori ima još ozbiljnih ljudi, ljudi sa dostojanstvom i ponosom: ima ih još, koje još nijesu otrovali ni komunizam ni jevrejstvo, ni bezbožništvo, niti kakva druga međunarodna rušilačka ideja. U Crnoj Gori ima još dostojanstva i čovječnosti, tih osobina kojima se Crna Gora vjekovima ponosila. Ponositi i pravi Crnogorci svjesni su da u ovome ratu ne odlučuje o udesu najvećih ljudskih svetinja bodež, nego vjera, crkva, moral, vječna hrišćanska kultura i civilizacija. Oni su svjesni da od ishoda ovoga rata zavise njihovi sveti i vječni ideali.

Ima isto tako mnogo Crnogoraca, svjesnih Vaših velikih zasluga prema njima samima, svjesnih da je Vaša Ekselencija spasila Crnu Goru od komunističkog varvarstva i da će je braniti sve do svršetka rata. Ima Crnogoraca svjesnih sjajnih smjernica kojima se rukovodite upravljajući Crnom Gorom. Ljudi od riječi i časti pomoćiće Vam bez daljnjega u Vašem značajnom radu za njihovo dobro.

Vjerujem da će i Gospod Isus Hristos blagosloviti i pomoći borbu Vaše Ekselencije za svetu i pravednu stvar. On će priznati Vaše hrišćanske zasluge za Crnu Goru i za njeno sirotinjsko stanovništvo. On neće zaboraviti ni Vašu Uzvišenu Gospođu, koja se uvijek pokazuje spremnom da pritekne u pomoć siromašnim Crnogorkama i njihovoj djeci.

Sa ovim mislima i ovim nadama koristim priliku da uputim Vašoj Ekselenciji svoju najtopliju božićnu čestitku, te da izrazim svoju najdublju odanost i poštovanje"

Sumnjamo da je u istoriji bilo slučajeva da ijedan zapovjednik ... vojne sile uživa toliku ljubav ... ništva zaposjednutog kraja, kao general Pircio-Biroli, u kojega su uprti pogledi ne samo cjelokupnog naroda Crne Gore, nego čak i njegove mnogobrojne jednokrvne braće izvan današnjih teritorijalnih granica; sumnjamo da je u istoriji ijedna okupatorska sila sebe toliko popularisala u jednoj tako teškoj i krvavoj epohi, kao što je to danas slučaj sa zemljom koja je poslala ovog velikog muža u brda, što su bila kolijevka Nemanjića, Crnojevića i Petrovića.

Istorija korača naprijed i šta ona još u budućnosti nosi, ne može niko danas predvidjeti. Ali jedno je već sada sigurno i nepobitno, a to je da će Crnogorce uvijek duboka ljubav i zahvalnost vezati sa Italijom, koja je sa njima u najtežim časovima podijelila koru hljeba, koja je potpuno nezainteresovano sve učinila da ih kulturno i privredno podigne, i koja je svoje prijateljstvo sa njima zapečatila i zajedno prolivenom krvlju. Dvije pobratimljene zemlje, povezane tim najjačim cementom, koračaće zajedno, rame uz rame, kroz dobro i zlo — za sva vremena!

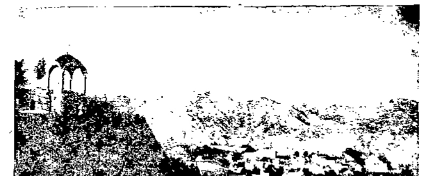

Цетиње

АКЦИЈА ОСОВИНСКЕ АВИЈАЦИЈЕ

против англоамеричке позадине

Одреди италијанских ловаца крстарили су над Либијом, штитећи италијанске снаге на путу на Исток. Два италијанска ловца сусрела су се са једном формацијом од 30 противничких авиона, те су и поред огромне надмоћности непријатеља прихватила борбу, оборивши један авион и погодивши из митраљеза два друга.

Бомбардери и ваздушни торпиљери у више наврата снажно су напали луку Бона. Посаде које су бацале бомбе на лучка постројења у Бони опазиле су велике пожаре и разарања. Упоредо с њим часовима кренуле су патроле ваздушних торпиљера према Бони, те су и поред жестоке противавионске реакције летјеле над унутрашњим дијелом пристаништа читавих пола сата. Три авиона су успјела да у 21.37 и 21.40 часова баце са малог отстојања три торпеда. Погођени су три брода средње тонаже. Након пламена која је проузроковала експлозија торпеда видјело се како су се два брода нагнула и постепено потонула. Трећи је био тешко оштећен. На улазу у пристаниште погођен је још један велики брод.

Успјешне борбе јапанских јединица

Читав непријатељски фронт у повлачењу

(*Токио*) Јапанци настављају успјешне борбе у зони Аракана (Бурма). Они су освојили неколико стратегијски важних мјеста. Ваздухопловство је успјешно судјеловало у војним акцијама, бомбардујући непријатељске циљеве, који су претрпили осјетљиву штету. У провинцији Хобеит био је читав непријатељски фронт присиљен да се повуче претрпивши губитке у људству, материјалу и муницији.

Бољшевичке методе из шпанског грађанског рата

Фински војници заробили су и довели у Хелсинки много обојице шпанске младиће који су били превезени у Русију за вријеме шпанског грађанског рата, а сада били присиљени од бољшевика да се боре у њиховим редовима. Они су испричали како су се бољшевици према њима понашали од дана њиховог доласка у Русију. Млади Шпанци отпремљени су даље за њихову отаџбину.

Активност осовинске авијације

Док италијанско и њемачко ваздухопловство настављају са осигуравањем положаја италијанско-њемачке армије, друге јединице Краљевског ваздухопловства ометају противничке покрете, гађајући успјешно најдаљу непријатељску позадину. Међу објектима који су били погођени највише напади се лука Тобрук, која је нападнута у ноћи и изложена непрестаним разарачким акцијама. Наше посаде су приликом повратног лета могле посматрати пожаре који су избили у складиштима, магацинима и међу концентрисаним моторним колима. Истовремено су наши вишемоторни бомбардери изложили аеродром Тобрук успјешном нападу. Сви авиони који су учествовали у тој акцији вратили су се у своје ...

Вавел стишава духове

(...) Одржавоси ... стао се ради дискусије о садашњој ... ситуацији. Маршал Вавел нас... сми и духове јер влада страх на ... сјевероисточну границу Ин...

ВЕТИ САВА

...14 година у Раву ка... ме да прославлаве бесјаше главни ... Сајвана ... ниже дугу ... ниже ... ниже ... ниже

ДНЕВНЕ ВИЈЕСТИ

У недељу књижаре Милутина Радоичића на Никшићу навршио је прије неколико времена цјенин календар за годину 1943, врло практичан, укусан у нарадби и саставу. Цијена му је двије лире, а може се добити код горе наведене књижаре и у већим количинама за препродају.

Концерт на радију

У понедјељак, 25 јануара, од 20 30 до 21 сат приредила је за наше радиослушаоце свој први радио-концерт г-ђа Нада М. Рајчаја, студентиња чувеног Римског конзерваторија Св. Цецилије.

Г-ђа Рајчајн имала је са потребном прецизношћу и згодном интерпретацијом ове такве програме:

1) Бах: Прелудиј II
2) Моцарт: Соната у Фа-мајору
3) Шопен: Валс у До-дијезу минору.

Наставак школског рада

Све ће наше школе послије божићног одмора, који је био почео 16 децембра, наставити редовно дан 1 фебруара сем школа среза пљеваљског.

У основној школи на Цетињу отпочеће рад чим опраске на згради буду завршене, што ће се у своје вријеме објавити.

Наши студенти

Како ће на италијанским универзитетима почети предавање током фебруара то ће наши студенти који су добили стипендије, требати да буду спремни за одлазак чим им стигне потребно одобрење за издавање пасоша.

Осим стипендиста одлазе на студије у Италију о свом трошку и ова студенти:

У Падову: Матановић Пасле из Цетиња, фармацији; Радовић Јован на Никшића, право; Вукашиновић Сладојка, право; и Мутоша Загорка, земљу, обије из Подгорице.

У Риму: Радоњић Душан и Зубер Новак, оба право, из Цетиња.

У Венецији: Османовић Халид и Харсвић Бехар, оба економске и трговачке науке, из Подгорице.

Свакако, наши млади студенти, сви, својим животом, и владањем и радом, знаће чувати и своје лијепе породичне традиције и част и углед земље и народа коме припадају.

Помоћ избјеглицама

У четвртак, 21 јануара, у Градском поглаварству одбио је Одбор за вјерску помоћ подјелу одијела избјеглицама, којих на Цетињу има око 500.

Светосавска прослава

Данас, на Савин-дан, у 10½ сати крећуће испред Манастира Light до Народног позоришта, гдје ће се приредити свечана прослава.

Ускликнимо с љубави светитељу Савин

Наше позориште

Послије подужег одмора, наше позориште поново је наставило свој рад.

У четвртак, 21 јануара, дјечији ансамбл под редитељством г. Шчуковића давао је по први пут Црвенкана од В. Назора, а у суботу, 23 јануара, позоришна трупа приказала је Зона Замфирова од С. Бунића, по први пут, под редитељством г. Душана Поповића.

Пошто су да Црвенкану сте уланили била за час распродате, то се морала иста претстава поновити у недјељу, 2 јануара.

Постављени

Четиње: Др. Гојковић Л. Павле, за судског приправника при среском суду; Радовановић Босиљка, за чиновничког приправника III Дирекције Гувернерства

Подгорица: Савовић Б. Савић, за учитеља основне школе Стрвче; Павићевић В. Јован, за апаничника при поштанском уреду; Аљбелић С. Машан, за помоћног секретара при среском начелству.

Допис из Ријеке Црнојевића

Италијанске војне власти на Ријеци Црнојевића, видјевши спромаштво овог краја, позвале су неколико људи да у договору образујемо одбор за прикупљање помоћи избјеглицама и осталој сиротиња ове нахије.

28 овог мјесеца били смо окупљени неколико људи те смо се у свему сложили и образовали Одбор у коме су ушли сљедеће особе, које ће радити према упутствима италијанске мјесне команде.

Чланови: Свештеник Душан Јанковић, Ђоко Дрецун, ком. батаљона, Марко Кусовац, претсједник ријечке општине; Стево Ражнатовић, ком. Милиције и Станко Вучковић, претсједник Зубботиске општине.

Одбор је упутио апел на све официре, свештенике, трговце, задругаре, старешине села и народне учитеље да би са својим радом похитали да би се што више прикупило добровољних прихода, без обзира које величине у новцу и натури.

Ријечка нахија данас је између све Црне Горе најраније оштећена са пљевањима, плачкањем и т. д., те данас народ који је остао без својих кровова, сабио се на Ријеку, без игдје ичега, на се моле овим путем сва бољега срца, да би овом несрећном народу дали скромну помоћ, нашто ће Ријечка нахија умјети цијенити своје добротворе. — Спасоје Јамена свих добротвора доћи ћемо у „Гласу Црногорца“.

Ријека Црнојевића, 2 јануара 1943 год.

М. К.

ЛЕКЦИЈЕ ИЗ ИТАЛИЈАНСКОГ ЈЕЗИКА

Превод задатка бр. 26

Био бих се прошетао да сам имао времена. Она би била задовољна да је извршила своју дужност. Били бисмо говорили са страшћем да смо га видјели Бисте ли имали у Рим да сте имали довољно пара? Сигурно, ишле бисмо. Бисте ли доћи ли да сам вас позвала? Дошла бих са задовољством. Данас нешто мајка није излазила на кише јер је мало хладно. К лико бих био срећан да сам имао уповрити вашег оца! Наш сусједа је неутјешан јер је изгубио један свог иметка.

Превод задатка бр. 27

Noi saremmo stati molto contenti se avessimo ricevuto il denaro. Il mio scolaro sarebbe fortunato se avesse dei libri italiani. Io sarei contento se fossi erudito. Il paese progredir bbe se in esso non ci fosse invidia. Tu non saresti così triste s avessi ancora tua madre. La sign rina vorrebbe volentieri se fosse invitata. Io avrei parlato volentieri con vostra sorella se avessi avuto la fortuna di vederla. Se fossi ricco avrei degli amici. Mio padre acquisterebbe questa villa se avesse denaro Se egli non fosse povero non avrebbe venduto la casa del padre.

Превод задатка бр. 28

Опростите, господине професоре, заборавио сам књигу и изгубио сесску. Нијесте ли већ једном заборавили своју сесску? Да, господине. Опростите, господине професоре, нијесам намјерно превод. Зашто? Био сам нерасположен, имао сам главобољу, болело ме је грло и био сам јако прехлађен. Вам сте два пута изостали са часа грчког језика Био сам шест дана болостан. Шта вам је био? Имао сам грозницу. Јесте ли донијели оправдање? Да, господине, евоа. Гаје је Луј? Није ли дошао у школу? Нема га. Изгледа да је болестан. Мени се чини да има мало воље да учи; доста, тим горе по њега. Јесте ли разумио шта сам рекао? Нијесам разумио све. Зашто нијесте научили пјесму? Имали сво прошше поста са другим предметима.

Превод задатка бр. 29

Perchè non hai tr minato il tuo compito? Pr go di perdonarmi, io ho d m nticato il mio libro a scuola. Come sta vostro padre? Egli ha mal di testa. Perchè non hai impar to la poesia? Non ho assisti alla lezi ne scorsa: ecco l' giustificazione. Sa brba che non abbiate b ne compr so l regole. C'è qualche trattoria sulla collina? Sì, signore, ci sono due belle trattorie sulla collina. Ha capito egli ciò che tu hai detto? Egli non ha capito tutto.

—:—

За сљедећу недјељу нарадите задатке бр. 30 и 31.

OMLADINSKE ORGANIZACIJE U ITALIJI

IV

Cjelokupna organizacija D. I. L. ima čisto vojnički karakter, pa ve ... Italija mu sistemi uprava ... svoj ... u ... savršenu ... Italijanske vojske. A ... vardiste ... poreći ... obuke u ... omladinaca ... bama, a mladi ... izvode redovni program prednjoj obuke.

Predvojna obuka

1928 godine pretvoren je ... predvojne obuke na ... zapošljavanje D. I. L. i ustanovljena predvojna komanda za redovnu vojnu, pomorku i vazduhoplovnu regrutaciju, prema naklonostima i zanimanjima mladih predvojnika.

Nastava

Pored opšte predvojne obuke ... i ona posebna, za mašinske ... konjaničke, artiljerce, gonitelje ... Ovaj ... se sastoje ... Il paese progredir bbe se in esso non ci fosse invidia. Tu non saresti così triste s avessi ancora tua madre. La sign rina vorrebbe volentieri se fosse in vitata. Io avrei parlato volentieri con vostra sorella se avessi avuto la fortuna di v derla. Se fossi ricco avrei degli amici. Mio padre acquisterebbe questa villa se avesse denaro Se egli non fosse povero non avrebbe venduto la casa del padre.

Slet ... Ro

Osim ... naziv ... koje D. I. L. ... u Italiji. U ... bio ... 1937 ... 20 ... 1938 ... 200 000 ... 1 000 ...

Sve ... predvojnog ... Sve ... dio ... mladinaca ...

DUŽNOST NAŠIH UČITELJA I PROFESORA

Poslije velikog Božićnog odmora koji je trajao punih ... mjesec, sve će naše škole nastaviti rad ...

Iako se je u ovom ... pojavio na ... mjesta ... gavaci, naše ... bogoslovi ... energičnim ... vlasti ... pokoji ... ovo ... zaraza ... bolestima ... nesretnim ... prosvjetni ...

Ovo ... dužnost ... ove podmukle bolesti ... Stoga je dužnost naših ... profesora da predmetu ... sve ... mjere da se ona ne bi ... nikako rojavila. I iako smo do sada ... suviše potrebnih ... gubitaka, da ... te mori ... ova zaraza ...

I humana i patriotska dužnost nalaže našim prosvjetnim radnicima da ... svojoj ... pučanstvu, sprovode sve mjere ... da ... ne ... svojim ...

Mali oglasi

Svoju ličnu legitimaciju na ... opštine podgorske Br. 11909 izgubio sam, te je ovim oglašavam za neważnu.

Ђуро Ђ. С. Ђ...
из Подгорице

1-2

Изгубила сам личну легитимацију Бр. 2017 из ... општине подгорске, те је оглашавам неважном.

Анђа Бјелановић,
Теш... 9

1-2

Своју књижицу одјеће ... остала ... изгубио сам ... те ... путем оглашавам за неважну

Саво Лопичић
Подгорица, Шетајлиште Бр. 9

3 3

Моју личну легитимацију издату ... од ... Подгорица ... Br. 1735 I ... 7 X 1941 ... изгубио сам, те ... оглашавам за неважну.

Сјеница Т. Ђ...
... Подгорица

1-3

Мој муж Вујин Сарић из Бањани, ... је приликом ... борби ... Дивљохрвати. Молим ... ко ... пишто о њему зна да ... обавјести, биће му благодарна.

Доброта Б. С...
из Општине ... Подгорица

Моју легитимацију бр. 212 I издану од опште ... Подгорица изгубио сам, те ... оглашавам за неважну.

Никола Р. Нелезић
... Подгорица

3 3

Своју личну легитимацију издату ... од стране општине ... бр. 620 42 изгубио сам, те је овим оглашавам за неважну.

Алија Ризвић
... Подгорица

Моју легитимацију ... издану ... Br. 23 ... изгубио сам ... те ... оглашавам за неважну.

Вељко ...
... Подгорица

1-3

Од дана ... брата Вукашина ... нијесмо ... ни ... на ... Ниш ... Ако ко ... ма ... ма ... ма

Непријатељи Осовине узалуд покушавају да по сваку цијену постигну стратегијске успјехе

Жестоке борбе на свим секторима Источног фронта

Италијански билтен број 976 од 26 јануара 1943-XXI

Главни стан италијанских оружаних снага јавља:

У зони западног Триполиса дошло је до сукоба између извиђачких скупина. У Тунису је сломљен један непријатељски напад на положаје *које смо освојили: заробљено* је 8 *малих камиона* са *једним дијелом* њихових посада, док су други запаљени од стране једне наше истакнуте посаде. Италијански и њемачки ловци оборили су 4 авиона, док је пети разорен од стране противавионске артиљерије. Непријатељски губици у Тунису у борбама између 18 и 24 јануара подигли су се на преко 4.000 заробљеника, 13 заробљених или разорених борних кола, 70 топова, око 200 моторних кола, 100 митраљеза и други ратни материјал.

Један спитфајер, који је надлијетао Пакино (Сиракуза) 23 јануара навече, срушио се у море погођен пољском одбрамбене батерије. У Аволи (Сиракуза) проузроковао је један ваздушни напад 6 мртвих и 7 рањених, те незнатну штету. Бомбе бачене на Ајнелину (Марсала) оштетиле су неколико зграда. Жртава није било. Непријатељски авиони гађали су такође на јонској обали 3 теретна воза и станице Бранкалеоне, Риаче и Истика, изазивајући незнатну штету, док је рањено 8 особа.

У Средоземном Мору је једна наша подморница под заповједништвом капетана Гаспаре Кавалино погодила са два торпеда један велики непријатељски транспортни брод од 18.000 тона, који је пловио у пратњи *контраторпиљера*, те га је потопила.

ИСТОЧНИ ФРОНТ

Огорчене борбе и огромни губици

Ситуација на источном фронту карактерисана је жестоком отпором њемачких трупа на Стаљинграду. У Кавказу су њемачке трупе извеле многобројне *противнападе*, задавши непријатељу тешке губитке и осигравши тако редовно снабдијевање на позадине. Сјеверно од Дона одбијени су многобројни совјетски напади и заузето је неколико важних положаја. Италијански одреди одуларе се храбро жестоким непријатељским нападима. Њемачко и савезничко ваздухопловство успјешно је учествовало у кошењем акцијама, гађајући бомбама и из митраљеза непријатељске уређаје. На овом сектору сломили су се непријатељски напади о отпору њемачких трупа. На сектору Ильменског језера оборена су 32 совјет на авиона.

Њемачки билтен од 26 јануара 1943-XXI

Фиреров главни стан јавља:

Одбрамбена битка на источном фронту наставља се; непријатељски притисак се смањио. На источном Кавказу и у Кубанском предјелу су страховите кише ометале ратну дјелатност. Слаби напади сломили су се о њемачким и словачким линијама. Између Манича и Дона постигао је *један наш противнапад предвиђене циљеве* и поред жестоког непријатељског отпора. На сектору Дон-Доњец сломљени су совјетски напади. Рани скрећивања фронта евакуисан је истакнути положај Ворењеж према предвиђеним плановима, без икакског притиска са непријатељске стране. На јужном сектору града нападао је непријатељ на широком фронту, али је крваво одбијен. Јужно од Ладошког језера сломљени су снажни непријатељски напади извођени дану и ноћу уз помоћ оклопљених јединица. У Стаљинграду 6-та армија исписује странице бесмртне славе, борећи се херојски све до највише жртве. 20-та пјешадијска дивизија и 1-ва румунска коњичка дивизија боре се до послједње капи крви, покривајући се истом славом.

На сјеверноафричком сектору одбиле су наше заштитнице нападе непријатељских патрола. Борбени авиони бомбардовали су луку и аеродром Тобрук.

ПРЕГЛЕД ШТАМПЕ

Пловидбена криза

У овдашњим крузиним истиче се да се све више погађају и чешљају потапања енглеских и америчких бродова од стране осовинских подморница. Сва непрестана потапања чине узалудним уложене на другим фронтовима. Један енглески лист „Ninnir Standard" примјећује да је најнесрећа опасност за савезнике у поморској бици. Бројевине подморнице непрестано захају поне губитке англоамеричке морнарице. Лист истиче назалс смјелост и снагу осовинских подморница. Износи како су њемачке подморнице четири дана и четири ноћи протјерале у фјортима послиједњи енглески конвој, који је онда био уништен. Надаље се истиче огромни број подморница које пријеђуе Осовина и да она свакоглана пушта у море једнине нове конструкције. Италијанско-њемачке подморнице крстаре свим непријатељским путањама у потрази за плијеном: ниједан брод не прође, сви конвоји се уништавају. Истиче се да ће ове године британској морнарици изгубити задати нови и одјетљиви губици.

Забрана штампе

У Гетеборгу је забрањено излажење свих листова Иранска штампа не може више обављати стаменовано о политичким и војним догађајима у земљи. Осим тога прирећа се нови закон којим ће коначно сврети за објављу свог лишо једино ако имају одговарајуће изјаве од стране енглеских окупаторских власти.

Потешкоће снабдијевања

Енглески листови наглашавају да говоре о потешкоћама ког америчког транспорта који предстоји обављање У Енглеској постоји нестаница и хлеба услед непријатељске подморничке рата. Проблем транспорта бивше сирових пошто питање за Енглеску. Такође и транспорт опасност од подморница. Енглеска у ствари, која је до сада мало мијенјала у погодна потапањима, сада се боји за свој сјеверни транспорт. Влада надаље брани у сарској и значајне бројке потапања. Тонажа губитака енглеске рата бише су подморнице 1917 године је она од највећих опасности за прехрану Велике Британије. Онда је вођено да је систем конвоја најбоље рјешење проблема које је забринавао савезнике. Сада је систем конвоја пропао и одговорне личности дриже врло мало уједашене говоре. Већ за прве три сједмице јануара претрпјели су огромни губици тоновке. Шта ће тек бити овога јета када ће се активност осовинских подморница моћи почјати?

Градње не надомјешћују губитке

Листови пишу о потешкоћама на које наилазе Енглеска и њезини бродови. Осовинска потапања наставља се са несмаљеним ритмом такође и у зими. Подморнице се непрестано граде, те Италија и Њемачка сваког мјесеца пуштају у море велики број истих. Велика Британија вади опасности којој иде у сусрет. Снабдијевање Енглеске смањује се све више, тако да су власти присиљене на нова ограничења у исхрани.

Рубови Сјеверне Америке

Лист Токио Шимбун, говорећи о порођавању *ужасомеричких нација од стране* вашингтонског диктатора, примјећује да је Чиле због тога морао да прекине односе са осовином. Услед ових догађаја сматрају се латински народи Америке робовима таквоме вјелике сјеверноамерикске демократије. Порт пакт који је недавно закључен између Мексика и Сједињених Држава као је овима ново топовско мето

Бродоломци

У једној сјеверноамеричкој луци искрцано је неколико чланова посаде моторног брода „Метеч" которе су осовинске подморнице потопиле у Атлантику. Исто тако искрцани су и преостали чланови посаде једног брода, који је пловио за рачун Енглеске, а био торпедован у Карибском мору.

Нова ограничења

Америчкаска штампа, објављујући ријечи сјеверноамеричког секретара за пољопривреду, предвиђа за 1943 годину нова ограничења у исхрани. Од америчког народа не ратни хљебац Рузвелт захтијевати нове жртве

Италијански билтен од 26 јануара 1943-XXI

Главни стан италијанских оружаних снага јавља:

У зони западног Триполиса дошло је до сукоба између извиђачких скупина. У Тунису је сломљен један непријатељски напад на положаје *које смо освојили: заробљено* је 8 *малих камиона* са *једним дијелом* њихових посада, док су други запаљени од стране једне наше истакнуте посаде. Италијански и њемачки ловци оборили су 4 авиона, док је пети разорен од стране противавионске артиљерије. Непријатељски губици у Тунису у борбама између 18 и 24 јануара подигли су се на преко 4.000 заробљеника, 13 заробљених или разорених борних кола, 70 топова, око 200 моторних кола, 100 митраљеза и други ратни материјал.

Један спитфајер, који је надлијетао Пакино (Сиракуза) 23 јануара навече, срушио се у море погођен пољском одбрамбене батерије. У Аволи (Сиракуза) проузроковао је један ваздушни напад 6 мртвих и 7 рањених, те незнатну штету. Бомбе бачене на Ајнелину (Марсала) оштетиле су неколико зграда. Жртава није било. Непријатељски авиони гађали су такође на јонској обали 3 теретна воза и станице Бранкалеоне, Риаче и Истика, изазивајући незнатну штету, док је рањено 8 особа.

У Средоземном Мору је једна наша подморница под заповједништвом капетана Гаспаре Кавалино погодила са два торпеда један велики непријатељски транспортни брод од 18.000 тона, који је пловио у пратњи *контраторпиљера*, те га је потопила.

ЊЕМАЧКИ ЈЕ НАРОД УЗ СВОЈУ ВОЈСКУ

Странствено интересовање наше концентрисано је више него икада обзиром на борбу код Стаљинграда. То је херојска борба, и каква буде могућа да се сазнају све појединости, показаће се да је то била борба која нема равне у историји. Један њемачки лист објављује један моменат из живота Фридриха Великог, који је, наиласи се током једне битке у критичној ситуацији, сакупио своје официре те им рекао да апсолутно треба „или побједити или умријети". Лист закључује: „Такође ни за нас нема друге алтернативе, сем побједити или умријети". Борбени фронт може да изврши побједу само ако је јединствен са иза локалном нацијом. Други листови пишу у вези о херојским бранцима Стаљинграда, закључујући истим мислима. Њемачком народу није потребно бодрење. Промјене у ратној срећи не утичу нада се створила чврста одлука да се побједи. Лист Фелкишер Беобахтер вели да губитак једне битке нема значаја, али да се треба увијек чврсто држати на преосталом фронту. О жестокој и крвавој борби не мислиде се појединости. Зна се само толико да се битка наставља са несмањеном жестином.

Срамотно трикови большевичких војника

Из послједњих аналитичких вијести сазнаје се да је интервенција њемачких јединица, који су такође активно учествовали у копненој борбама заједно са одредима бомбардера, успјело да сметају покушаје большевичке авијације у спасавању њемачких операција на Кубањи. На Доњем Дону развили су Руси широку акцију. Они су међ тим одбијени, те је *инвазија* у предјел *уништено*, док су остали одбијени преко Острогу. Један армијски корпус оклопљених јединица онеспособио је или уништио 20 совјетских борних кола и преостали чланови посаде једног брода, који је пловио за рачун Енглеске, а био торпедован у Карибском мору.

Нова ограничења

Америчкаска штампа, објављујући ријечи сјеверноамеричког секретара за пољопривреду, предвиђа за 1943 годину нова ограничења у исхрани. Од америчког народа не ратни хљебац Рузвелт захтијевати нове жртве

Ограничења у Сјеверној Америци

(Вашингтон) У Сједињеним Државама ограничена је продаја следећа намирница: кондензованог млијека, мармеладе, масла, туршије и рибе у кртијама Створене су листе за контролу над варадама трговаца; опасно се да поједини продавци вјерују према 330% у поређену са 1939 годином. Бијела Кућа настоји да подјеле потребне мјере како би показала да се интересује питањем исхране, чије стање зависи од рата.

Савнаје се на Сједињене Државе да је Велика Британија утрошила 125 милиона фунти стерлинга за грађење потребитина за сјеверноамерике ваздухопловне снаге које се налазе у Енглеској.

Нова министарства

Гранс Туниски „министар претсједник **одобрио је образовање министарства: вјере. Тако ће Магребин из Туниса моћи да обављају све своје вјерске обреде. Сем тога организовано је друштво „Прави полумјесец" са задатком да пружа помоћ породицама оштећеним од англоамеријанских бомбардовања.**

Муслимани трамо од Англоаса слободу

И једна муслиманска дама изјавила је у једној дневној заповјести послије једне конференције да се од лондонске, вашингтонске и московске владе ватрами тестовано против сјеверноамеричке, газова да је Аргентина центар осовинске шпијунаже у Америци.

Директор: Капетан ЉИНО БИАЂИ

Рат као извор богатства за поједине класе

У једној сјеверноамеричкој ревији објављен је чланак једног сјајног новинара. Писац чланка вели да Рузвелт у овоме рату мисли само да своје егоистичне интересе. Њега увијек подржава његова демократска странка, а он не мисли ништа друго на заговоли своје личне интересе и интересе своје странке. Међутим народ се не бори ни за Рузвелта ни за демократску партију.

Аргентински министар иностраних дјела објавио је један комунике, у коју је потврђено против сјеверноамеричке газова да је Аргентина центар осовинске шпијунаже у Америци.

СВИЈЕТЛЕ ЖРТВЕ ПИПЕРСКЕ НАЦИОНАЛНЕ ОРГАНИЗАЦИЈЕ

Нечувена комунистичка диктатура, која је завладала по пригорским селима, рушила је у нашем народу вјеру, морал и національну свијест, та срета идеала, коју је наш народ вјековима нападао и *примјер борјетог јавног. Подигла је у земљи* многе національне животе и ауторитете, који би могли подићи глас и стати на пут свим комунистичким злиходјима и њиховим нечувеним дјелима.

У мјесецима новембру и децембру 1941 године, када је комунистички терор достигао свој врхунац по свим гранама, а нарочито у погледу вршења злочинстава, и када је наш народ у страху спавао очекујући мјере у главу да предаде дух, по пригорским питомим селима почела се будити національна потреба да се ослободи земља и народ. У свим мјестима Црне Горе неумјетно се радило на организацији національног покрета, узимајући људе незнајјерне и неправе.

Но, и овај покрет као и сваки други, подносио је и подиже бројне жртве. Комунисти су хватали и убијали многе національне, који су нашли да спасу свој народ. У Пиперима у борби против комуниста положили су своје животе:

Мијоан Ђ. Бешић, бивши срески начелник у Шавнику. На дјелу національне организације пада у руке комунистичким злиходјима, који га осуђују на смрт. По свјештеству смртне пресуде у канцеларији Зетског партизанског одреда, Бешић хвата за главу судског џелата, баца га на под, док другом одузима пушку и рањава једног комуниста. Престављени комунистички злиходји присјеку друговима у помоћ, и резултат лишавају живота національног Бешића. Скидају са него одијело и остављају га нага. Кидају му нос и уде очи, а потом га бацају у једну од многобројних рупа, које су исколане авионским бомбама, приликом бомбардовања Радовча. Тако у 44 годишњи старости комунисти лишавају живота једног одличног и савјесног службеника, примјерног національног и народног добротворца.

Јованица Н. Вујовић, генералштабни капетан, убијен је други дан, пошто су се комунистички џелати напили чисте крви. У 34 годишњи старости комунисти лишавају драгоцјјног живота овог рјетког официра и човјека.

Павле З. Бешића, узорна домаћина и грађанина, истог дана лишавају живота. И то не само због тога што је радио на національном покрету, већ и због користољубља, пошто је био богат селак.

Саво В. Дмитровић, артиљијски капетан-генералштабац, са неописаним тешким, борећи се на смрт и живот, успјева да спаси свој живот. Он долази у Подгорицу. Ту је са другим національним личностима неуморно продужио рад на организовању національног покрета и спремао се за освету чивутским злаћеницима-комунистима. — Послије шестодневне организације са својим одредом полази за Пиперо. Челичном волом и примјерним јунаштвом задаје смртни ударац комунистичкој банди, која се дала у бјегство. Дошиље у Жупи као командант пиперског батаљона, у кобни час, пада као жртва на полу части и народне слободе.

Петар М. Симовић, херој, ваздухопловни поручник, у пном сукобу са комунистичким аветима, дана 10 марта 1942. год. ствари слободе и мира, положио је свој живот.

Митар Т. Макочевић, тежак из Доњих Криаца, примјер по поштењу, раду, моралу и національној исправности, у мењуверему, организацији и судара са комунистима, пада као жртва.

Сви су они били и остали и по души и по дјелима синови свог племена, док изроди примјешнис ину горку чашу — смрт.

Они су нови хероји и національни мученици пиперског племена, за којима лију сузе сви они, који су вјерни, часни и поштени. Сви су они невине жртве, које заузимају достојно мјесто у реду нових національних мученика, јер положише своје животе у одбрани народне части и слободе. Они свима нама без разлике оставише свијетле примјере како се ваља борити и жртвовати против највећег народног непријатеља и потребљача, комунизма. Они су се организовали, борили се, мучили се и мученички завршили. Чаша коју су испили, и реско које су се растали са хришћанском душом, горка је, мученичка је.

Но, упитајмо се ми који смо их преживјели, и којима су познате њихове муке, какву чашу би ми пили и испили, када би достојали у руке и под власт комуниста? Без сумње, она би била иста као и њихова. Зато нико нека се не нада и не дозволи да се обмањује.

Сав народ у Ирној Гори осјетио је на својој кожи прве благости тобожњег „комунистичког раја", а то су разбојништва и крвопролића. То се противи сваком часном и поштеном човјеку, свему свјетом и честитом. Зато нека нам ове жртве национадних мученика, увијек и на сваком мјесту, буду свети примјери, да часто стојимо на бранику свете вјере Христове и на страни національне мисли, како би у сваком моменту били спремни да — као и они — и животе *положимо у борби против комунизма* и против свега онога што руши наш мир и слободу.

Блажо Ш. Подовић

КРАТКЕ ВИЈЕСТИ ИЗ ИНОСТРАНСТВА

— *(Вашингтон)* Секретаријат сенатора (ат за ратарску предсједа) је да се одобрје издатак од 210 милиона долара за одрађивање отпетевог брдовања. Влада је одобрила ти предлог.

Конгресна влада тражила је од владе Сједињених Држава да јој одобри велики зајам.

— *(Сонда Крај)* Једна осовинска подморница потопила је трговачки брод „Вилијам Вилдерпост". Брод је пловио за Енглеску превозећи лаки, оружје и ратну робу. Бродоломце је покупио један шведски брод.

— *(Анкара)* Етиопијска влада морала је да одбије захтјев Француза у Сирији да јој се отворе извјесна поља лимова, будући да би Енглеска њима ту располазе у довољној мјери.

— Уред за штампу јапанског Главног Стаба саопштава да је главнокомандујући јапанске морнарице одрјеио конференцију са заповјеђником јапанске Флоте у Кини и са јапанским авиодесантним водом ваздушне војнике ваде. Ниђе ниште саопштено о садржају разговора

— *(Хонгконг)* Јапански гувернер Хонгконга за бриоио је пушење опијума, које су Енглези увијек тровали.

— *(Токио)* Саопштава се да ће се острво Рабаул од сада звати Меда.

— *(Лондон)* Енглеска орнаија да су изгубили 5 трговачка тајбана током једног дана над обе Ла Манша.

— *(Каиро)* Спајмбен је заповједник британског ваздухопловства на Средњем Истоку.

Саопштења британског адмиралитета о својим поморским губицима

Британски адмиралитет саопштава о губицима подморнице „Кеслер", потопљене у ратној акцији. Та подморница од 1.500 тона била је наоружана једним топом од 102 милиметра, имала је 40 бојних торпеда од 533 милиметра, а посада јој је у мирно доба износила 60 морнара.

Сем тога саопштава Адмиралитет да је током искрцавања у Алжиру погинуло 507 *чланова посаде носача авиона „Ентерпрајз"*.

Једно саопштење министра поште јавља да је услед ратне акције изгубљена врећа са поштом из Француске Сјеверне Африке, Св. Јелене и Асуншона између 7 октобра и 10 децембра.

Министарство морнарице Сједињених Држава саопштило је да је услед ратне акције изгубљен миноносац „Меркјури".

Дванаест америчких генерала заробљено

Сјеверноамеричка влада саопштила је да су Јапанци заробили 12 сјеверноамеричких генерала. Ову вијест је јавио међународни Црвени крст.

Штампарија „Обод" Цетиње